

Kamusal Alanda Atık Malzemelerle Yapılan Sanatsal Çalışmaların Sürdürülebilir Kent Hayatına Katkıları*

Arş. Gör. Başak Gülüm
Doç. Dr. Oğuz Dilmaç

Makale Geliş Tarihi: 15.01.2016
Yayına Kabul Tarihi: 21.11.2016

Öz

Azalan kaynaklar ve artan nüfus ve buna bağlı olarak artan üretim ve tüketimin insanlar üzerindeki etkisi kentlerde sürdürülebilirlik anlayışını ortaya çıkarmıştır. Verdiği toplumsal mesajlar ve üzerinde durduğu konularla halkın bilinçlenmesini sağlayan kamusal alanda yapılan sanat, sürdürülebilir kent hayatına önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu etkenler göz önüne alındığında; bilinçli tüketim davranışlarının kazandırılmasında önemli bir yeri olan kamusal alanda atık malzemelerle yapılan çalışmalar kayda değer bir konu olarak görülmektedir.

Bu araştırma, geri dönüşümün sanatla buluşup kamusal alanlara taşınmasının önemini açıklamak ve kent hayatına yansıyan etkilerini dünyadan ve Türkiye'den bu tarz çalışmalar yapan sanatçıların eserleriyle örneklemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Kamusal Sanat, Geri Dönüşüm, Sürdürülebilir Kent Hayatı, Atık Malzemeler

CONTRIBUTION OF ARTISTIC WORKS USING WASTE MATERIALS TO CREATE SUSTAINABLE URBAN LIFE IN PUBLIC SPACES

Abstract

Diminishing resources, increasing population, and accordingly, the impact of increasing production and consumption of people revealed elements of sustainability in urban areas. The arts in public areas which give the social message and that stand on the issues that allow public's awareness, are all factors which contribute to sustainable urban life. When these factors are taken into consideration, works with waste materials in the public space play an important role in bringing the behavior of conscious consumption to be seen as a significant issue.

This study was realised that in order to describe the importance of public space and illustrate reflected effects to the city life through works of artists who work with this style from the world and Turkey.

Keywords: Public Art, Recycling, Sustainable Urban Life, Waste Materials

Arş. Gör. Başak Gülüm, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, ERZURUM. E-posta: basak.ince@atauni.edu.tr

Doç. Dr. Oğuz Dilmaç, Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü, Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı, ERZURUM. E-posta: oguzdilmac@atauni.edu.tr

*Bu makale Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi tarafından 6-8 Nisan 2015 tarihinde düzenlenen II. Ulusal Sanat Sempozyumunda sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş halidir.

1. Giriş

Günümüzde kentlerin plansız büyümesi, çevresel kaynakların bozulması sonucu yaşanan çevresel kirlilik, insanların çevrelerine yabancılaşması, hızla artan üretim ve tüketimle beraber gelecek nesiller için kaygı duyulmaya başlanmış, toplumların yaşam alanlarında bazı yapılanmalara ihtiyaç duyulmuştur.

Bu kaygının bir sonucu olarak sürdürülebilir kalkınma yaklaşımı ortaya çıkmıştır. "Sürdürülebilir Kalkınma" anlayışı, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu (Bruntland Komisyonu) tarafından; "Günümüz gereksinimlerinin gerektirdiği kalkınmanın gelecek kuşakların gereksinimlerini karşılayabilecek şekilde gerçekleşmesi" biçiminde ortaya konulmaktadır (WCED'den aktaran Anahtar Dergisi, 2013). Goodland (1995), sürdürülebilir kalkınmayı, ekonomik sürdürülebilirlik, sosyal sürdürülebilirlik ve çevresel sürdürülebilirlik olmak üzere üç kategoriye ayırmaktadır. Bu boyutlardan birincisi, katılım ve güçlü bir sivil toplumu, ikincisi ekonomik sermayenin istikrarını, üçüncüsü ise insan gereksinimlerini karşılayan, doğal kaynakların korunmasını sağlayan ve insan refahını yükseltmeyi içermektedir (Yazar, 2006: 9). Buradan hareketle sürdürülebilir gelişmeyi kentsel gelişme kavramı ile bütünleştirmek yanlış olmayacaktır. Çünkü sürdürülebilir gelişmeyi sağlamaya yönelik düzenlemeler ve uygulamalar, toplumun ihtiyacı olan çevresel, sosyal ve ekonomik yaşam kalitesinin doğrudan bulunduğu ortam olan kentlerde geliştirilebilir. Bu çalışmada, çevre bilincini geliştirmede öne çıkan, atıkların geri dönüşümsel sürecine katkı sağlayacağı düşünülen çevresel sürdürülebilirlik anlayışı üstünde durulacak, kamusal alandaki atık malzemelerle yapılan çalışmaların kentsel ve çevresel sürdürülebilirlik anlayışına getireceği katkılar tartışılacaktır.

Sürdürülebilir kent yaşamı ve gelişimi, bilinçli insanların yetiştirilmesiyle mümkündür ve toplumu dönüştürücü gücü olan sanat bu konuda büyük rol oynamaktadır. Kent yaşamıyla ayrı düşünülemeyen kamusal alanlarda yapılan sanat halkın üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Kısaca, halkın kolayca ulaşabildiği yerlerde yapılan sanat olarak tanımlanabilen kamusal sanat, verdiği toplumsal mesajlar ve üzerinde durduğu konularla halkın bilinçlenmesini sağlamaktadır. Kamusal sanatta üzerinde durulan, toplumun ilgisini çekecek konulardan biri olan malzemelerin ikincil kaynaklar olarak kullanılması konusu çevresel sürdürülebilirlik anlayışına katkı sağlar.

"Bireylerin bilinçli bir şekilde kaynakları yönetebilmeleri ve sürdürülebilirliği sağlamaları için '3-R' den söz edilmektedir. Bunlar; azaltmak (reducing),

yeniden kullanma (reusing), geri dönüşüm (recycling) olarak açıklanmaktadır" (Gönen ve Özmete, 2006: 55). Geri dönüşümün sanatla birleşmesi ve kamusal alanda sergilenmesi, kentsel mekâna mekânsal ve sosyal boyutlarda farklı katkılar sağlamaktadır. Tüm bu etkenler göz önüne alındığında, bilinçli tüketim davranışlarının kazandırılmasında önemli bir yeri olan kamusal alanda atık malzemelerle yapılan çalışmalar kayda değer bir konu olarak görülmektedir.

1.1 Geri Dönüşüm Bilinci

Dünya nüfusunun altı milyardan fazla olduğu düşünülürse bu insanların ihtiyaçları için kullanılan kaynakların bilinçsizce kullanılması ve israf edilmesiyle insanlığın sıkıntıya gireceği aşikârdır. Bu durumun bilincinde olan gelişmiş ülkeler doğal kaynakları korumak, enerji tasarrufu sağlamak ve hammadde ihtiyacını azaltmak için atıkların geri kazanılmasının önemini fark etmiş ve bu nedenle çeşitli yöntemler geliştirmişlerdir. Geri kazanımın en önemli faydalarını Akyol (2011: 26-27) şöyle sıralamıştır:

1. Tüketilen maddelerin yeniden geri dönüşüm halkası içine katılabilmesi ile öncelikle hammadde ihtiyacı azalır.
2. Doğal dengenin bozulması ve doğaya verilen zarar engellenmiş olur.
3. Çevre kirliliği önlenmiş olur. Kullanılmış kâğıdın tekrar kullanılması hava kirliliğini %74-94, su kirliliğini %35, su kullanımını %45 azaltabilmektedir.
4. Enerji tasarrufu sağlar. Örnek olarak, yeniden kazanılabilir alüminyumun kullanılması alüminyumun yeniden imal edilmesine oranla %35'e varan enerji tasarrufu sağlamaktadır.
5. Doğal kaynaklarımız korunur.
6. Geri kazanım ve dönüşümle ilgili sektörlerde kurulacak olan işletmelerde yeni bireylerin çalışmasıyla iş imkânları ortaya çıkar.

Geri dönüşüm bilincinin halka aktarılmasında izlenecek yollardan biri bu bilincin sanat aracılığıyla kazandırılmasıdır. Halkın kolayca erişebileceği ortamlarda yapılan sanatsal uygulamalar kente ve kentsel mekâna yeni anlamlar katmaktadır. Bu eksenlerde sağlanan katkıların yanında özgürce ulaşılabilen kamusal sanat, galeri ve müzelerin kalıplaşmış düzeninden sıyrılarak sanatsal mesajını halka kolayca ulaştırabilmektedir. Bu ulaşım kolaylığını olumlu şekilde değerlendirmek ve geri dönüşümün önemini vurgulayan sanatı kentsel mekânlara taşımak sürdürülebilir kent hayatına önemli katkılar sağlamaktadır.

Ruşen Keleş sürdürülebilir gelişmeyi, sürekli ve dengeli gelişme olarak adlandırarak şu şekilde tanımlamaktadır; çevre değerlerinin ve doğal kaynakların savurganlığa yol açmayacak biçimde akılcı yöntemlerle, bugünkü ve gelecek kuşakların hak ve yararları da göz önünde bulundurularak kullanılması ilkesinden özveride bulunmaksızın ekonomik gelişmenin sağlanmasını amaçlayan çevreci bir dünya görüşüdür (Keleş, 1998: 112).

1.2 Kamusal Alanda Yapılan Sanatın Kentsel Mekâna Olan Katkıları

Kamusal alanda yapılan sanatın, mekânın görsel ve işlevsel özelliklerine yaptığı katkıları ve keskin sınırlarla ayıramayan etkilerini Pınar Çağlın şu şekilde listelemiştir:

- 1) Kamusal sanat ürünleri mekânın fiziksel boyutuna yaptıkları müdahalelerle insan duyularına hitap edebilmekte ve mekâna estetik değer katabilmektedirler.
- 2) Sanat kamusal mekânda kolayca tanınabilen bir nokta haline gelmektedir. Böylece kamusal alanlardaki sanat eserleri insanları kendilerine çekerek oturmak, konuşmak ve buluşmak için bir mekân yaratırlar.
- 3) Kamusal alanda yapılan sanat, kentte odak noktası oluşturması, okunabilirliği arttırması, kent estetiğini arttırması, mekân hissi uyandırması etkilerine bağlı olarak kent imajı üzerinde olumlu etkiler bırakmaktadır.
- 4) Kamusal sanat, sanat yapıtının doğasında olan özgünlük özelliğinin de etkisiyle, bir kentin veya mekânın kimliğini oluşturan ya da ortaya çıkaran bir görev üstlenmektedir. Kamusal mekânda yapılan sanat mekâna bir karakter kazandırarak onu farklı ve ilginç kılmaktadır (2010, s.75-77).

Öyleyse kamusal sanat kente estetik değer oluştururken yarattığı odak noktasıyla halkın dikkatini çekerek oluşturduğu sanatsal ortamla kentsel imaj ve kentsel kimlik yaratmaktadır. Sürdürülebilir kent olgusuna çevresel anlamda katkı sağlayan kamusal alanda yapılan sanatın halkın üzerindeki çekici gücünü değerlendirip geri dönüşümün önemini çalışmalarıyla dile getiren sanatçılar, atık malzemelerle yaptıkları çalışmalarda çeşitli materyaller kullanmaktadır. Metal, cam, seramik, inşaat malzemeleri, kâğıt, plastik gibi doğaya karışması için yılların geçmesi gereken maddeler sanat çalışmalarında hayat bulunca, hem doğa korunmuş olmakta hem de seyircisiyle buluşan kamusal işler halka geri dönüşüm fikrini aşılama şansını yakalamaktadır.

“Kamusal sanat pek çok yönden kültür odaklı bir yenilemeye önemli katkılar sağlar. Özgün bir çevrenin yaratılması, yaratıcı bir ortamın desteklenmesi, sosyal uyumun artırılması ve yerel insanlar için yaşam kalitesinin artırılması bunların en önemlileridir” (Mc Carthy'den aktaran Çağın, 2010: 27).

1.3 Atık Malzemelerle Oluşturulmuş Kamusal Alan Çalışmaları

1.3.1 Park Guell

Seramik atıklar sanatçılara alternatif ifade olanakları yaratmak için geniş yelpazede renk ve doku sunmaktadır. Bu atıklar çeşitli mekânlarda kullanılarak sanatsal açıdan zengin mekânlar oluşturulmuştur. Bu mekânların en önemlisi Barselona'da bulunan ve yaratıcısı Antonia Gaudi olan Park Guell'dir. 1914 yılında inşa edilen bu park atık seramik parçalarından oluşturulan yapılarla kaplı bir bahçe kompleksidir.

Gaudi çalışmalarını kaplamak için yeni bir teknik geliştirmiştir. 'Trencadis' denilen bu teknikle atık seramikler geri dönüşümle el yapımı mozaik çalışmalarına dönüşmektedir. “Gaudi, seramik endüstrisinin atık olarak değerlendirdiği parçaları harçla birleştirerek çarpıcı bir görsel etki elde etmiştir”¹.

Unesco Dünya Mirası Listesi'ne giren Park Guell'in mimarisi insan yapımı ile doğa yapımı arası hissi uyandırmaktadır. Yayalar için viyadükün de yer aldığı, doğanın ve insanın el ele vererek tek bir kuvvet olmuşçasına oluşturduğu Parc Guell'in girişinde Katalanların koruyucu simgesi olan Ejderha San Jordi heykeli ziyaretçileri selamlamaktadır² (Görsel 1).

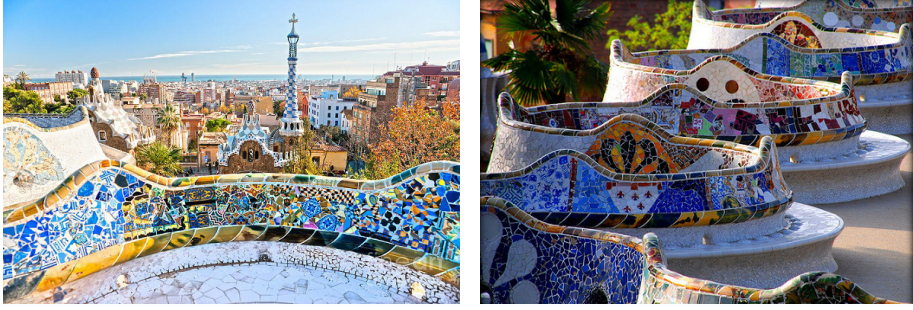
Görsel 1. Antonia Gaudi, 1914, Ejderha/El Drac. Wanderingtrader.

¹ (www.casabatlo.es, 2014).

² (whc.unesco.org)

“Kırılmış renkli fayans, porselen, tabak, fincan ve cam parçalarıyla soyut kompozisyon oluşturan seyir platformları, korkuluklar, duvar ve kolon kaplamaları dikkat çekmektedir” (Gaudi, 2008: 573) (Görsel 2-3). Park çok sayıda göz alıcı mozaik ve renkli taş kaplamaya sahip olmakla birlikte, temeldemütevazı birmalzeme kullanımı ile yapılmıştır. Kullanılan malzemenin çoğu park alanından temin edilmiş ve doğal biçimleriyle kullanılmıştır. Atık malzemeyle üretilen bu eserler izleyicisine geri dönüşümün sanatla nasıl hayat bulacağına dair en iyi örneklerdendir.

Görsel 2-3. Antonia Gaudi, Guell Parkı / Park Guell. Suite Life.

Gaudi'nin parkın genelinde uyguladığı geri dönüşüm fikri ziyaretçiler üzerinde bilinçli veya bilinçaltı etkiler bırakarak geri dönüşümün ortaya çıkardığı sonucu takdir etme imkânı vermektedir. Gaudi gibi sanatçılar sayesinde bu anlayışı benimseyen çevresel sürdürülebilirlik kavramı, evrensel olarak kabul edilen ve yaşamın tüm alanlarında uygulanan bir değerler sistemi olarak görülmeye başlamıştır.

1.3.2 Şandigar Kaya Bahçesi (Changirah Rock Garden)

Atık malzemelerin değerlendirilip kamusal alanda sergilenen sanatsal çalışmalarda kullanıldığı diğer bir önemli bir merkez ise, Hindistan'ın Şandigar şehrinde Nek Chand tarafından 1958'de inşa edilmiş olan "Şandigar Kaya Bahçesi"dir. "Nek Chand, Orjinal adı Changirah Rock Garden olan Şandigar Kaya Bahçesi'ni, kaba ve antropomorfik taşlar ve topladığı diğer objelerle renklendirmiştir" (Jackson & Bandyopadhyay, 2007: 116). "Nek Chand metal parçalarını, paçavraları, kırılmış renkli halkaları, kullanılmış ayakkabıları, erimiş ampulleri, yıpranmış lastikleri, çürümüş bisiklet parçalarını, atılan inşaat malzemelerini toplamış ve sınırsız olan hayal gücü sayesinde, karşılaştığı her objeyi yararlı kılmayı bilmiştir" (Sevim & Ağatekin, 2012: 97) (Görsel 4).

Görsel 4. Nek Chand, 1960, Dans Eden Kızlar/ Dancing Girls.
Wikimedia.

“Figürlerinde binlerce cam parçalardan, tüylerden, döküm atıklarından ve kırık seramikten yararlanmıştır. Geniş alanlarda kullandığı mozaikleri yalnızca kırık çanak çömlek ve karolardan değil, banyolardan çıkan seramiklerin tümünü kullanarak biçimlendirmiştir” (Maizels’den aktaran Sevim ve Ağatekin, 2012: 97) (Görsel 5-6).

Görsel 5. Nek Chand, 1960 Şelale/Fountain.

Görsel 6 : Nek Chand, 1960, Bilezik Heykelleri.

Dünyada pek çok örneğine rastlanabilecek bu uygulamanın, Şandigar Kaya Bahçesi'ndeki özgünlüğü ise; atık seramiklerin, 18 dönümlük bir alanda Hindistan sosyal yaşamının tüm katmanlarını betimleyen heykellerin, zemin ve cephelerinde farklı türlerdeki atık seramiklerin kullanılmış olmasıdır (Sevim ve Ağatekin, 2012: 97) (Görsel 7).

Görsel 6 : Nek Chand, 1960, Bilezik Heykelleri.

Bugün bir sanat eseri olarak kabul edilen mekânda; insanların atıklarıyla doğa arasında yarattığı uyum; atık bir malzemenin kullanımının da estetik

bir çekicilik, denge ve ahenk oluşturulabileceğinin kanıtı niteliğindedir. Nek Chand, estetik görünüşünü somutlaştırmada, atık malzeme kullanarak aslında günümüzün en temel problemlerinden biri olan “geri-dönüşüm” olgusuna alternatif bir çözüm yolu önermiş böylece bu bağlamda üretilecek yeni projelere yeni esin kaynağı oluşturmuştur. Bu örnekten hareketle, özellikle atık seramik malzemelerin çağdaş sanatın konusu ve malzemesi olmaya devam edeceği öngörülebilir (Sevim ve Ağatekin, 2012: 99).

1.3.3 Artur Bardalo Çalışmaları

Portekizli sanatçı Artur Bordalo ise kamusal alanda sergilediği, çöpler ve atık malzemeleri kullanarak yaptığı üç boyutlu çalışmalarıyla kent hayatı ve sürdürülebilir yaşama katkı sağlamaktadır. Geri dönüşümün bu yeni felsefesine bakış açısı katan sanatçı, geri dönüşümlü çöplerle renkli, dikkat çekici ve büyük boyutlu çalışmalarla estetik algıyla bütünleşmiş çevreci mesaj vermektedir. Eserlerinin son halinde, kullandığı malzemeler tanınmayacak hale gelmiş bir şekilde izleyiciyle buluşmaktadır. Kendine özgü kentsel peyzaj ve çevre yorumlarını oluşturmak için kullandığı malzemeleri boyayla renklendirerek dikkat çekici hale getirmektedir (Görsel 8).

Görsel 8. Artur Bordalo, 2014, Yengeç / Caranguejo.

Bordalo, Covilhã şehrinin bir duvarına atık malzemelerle yaptığı baykuş çalışması için şunları söylemiştir (Görsel 9):

Bu şehrin merkezinde birçok yıkılmış ve terk edilmiş bina mevcut, bundan dolayı bu çevrede eksik olan eğitim ve kültür sembolü olarak atık malzeme kullandım. Genel olarak caddelerde bulduğum aşırı tüketim ve kapitalizmin meyvesi olan çöpleri kullanmak benim çalışmamın konseptini oluşturmaktadır. Kullandığım malzemeler yine bu alanın ürünleri olduğu için çalışma, aynı zamanda yapıldığı alanla kurulan bir bağı temsil etmektedir.³

Görsel 9. Artur Bordalo, 2014, Baykuş / Coruja.

Çoğunlukla hayvan figürlerini devasa boyutlarda çalışan Bordalo, kapitalizme ve aşırı tüketim anlayışına gönderme yapmaktadır. Ülkemizde genellikle kamusal alanda yapılacak çalışmalar için sanatçıların karşılaştığı formaliteler bazen sanatın önüne geçebilmekteyken, Avrupa ülkeleri kamusal alanda yapılan sanatsal çalışmalarını desteklemekle hem şehirlerine renk katmakta hem de daha çok sokak sanatçısını teşvik etmektedir (Görsel 10-11-12-13).

Görsel 10,11. Artur Bordalo, Çekirge ve Ördek Sürüsü.

³ (www.boredpanda.com, 2014).

Görsel 12,13. Artur Bordalo, 2014, Arı ve Papağan.

1.3.4 Geri Dönüşümlü Kamusal Sanat Projesi (The Recycle Public Art Project)

Geri Dönüşümlü Kamusal Sanat Projesi 2011 'den beri her yıl Old Takoma, Washington'da gerçekleştirilen bir kamusal sanat projesidir. Her yıl, The Old Takoma Business Association komisyonunun sanatçıları atık malzemelerden ürettikleri yaratıcı heykelleri Old Takoma ziyaretçilerini etkilemek ve bilinçlendirmek amacıyla Takoma Park'ta sergilemektedir (Görsel 14-15).

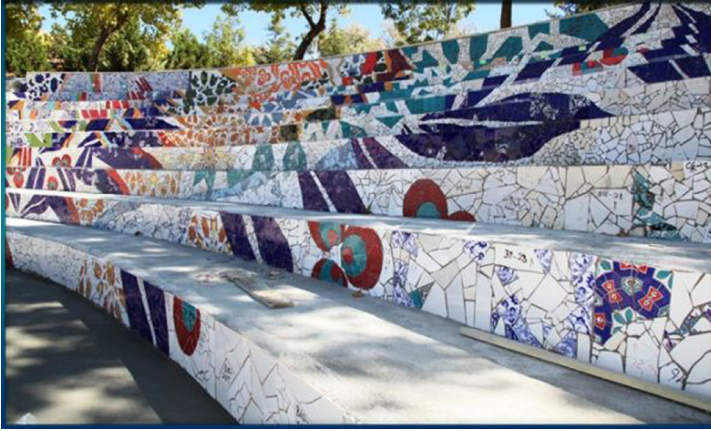

Görsel 14-15. 2011. Recyclearttakoma.

1.3.5 Eskişehir Çağdaş Seramik Açık Hava Müzesi

Türkiye'den örneklere gelecek olursak; kapsamlı bir proje olan "Eskişehir Çağdaş Seramik Açık Hava Müzesi" ya da kısa adıyla "Seramik Park'tır. 50.000 m² alan üzerinde yapılandırılmış bu proje seramik sektörünün üretim sonrası atıklarının değerlendirilmesiyle oluşturulmuş bir projede atık seramik ve çini karolar kullanılarak geleneksel motiflerden oluşan 1500 kişi kapasiteli bir amfi tiyatro yer almaktadır (Görsel 16,17). Parkın içinde farklı seramik sanatçıların atık seramiklerden oluşturduğu 5 adet seramik heykel bulunmaktadır. Ayrıca aynı malzemelerle oluşturulmuş yürüyüş yolları bu alanları birbirine bağlayan yapılarıdır.

Görsel 16. Seramik Park. Amfi Tiyatro. Eskişehir.

Görsel 17. Seramik Park. Amfi Tiyatro. Sanat Sayfası.

Proje tamamen atık seramikler kullanılarak gerçekleştirilmesiyle çevreci olma özelliğini taşıırken Anadolu kültürüne ait geleneksel motiflerin çağdaş yorumlarının kullanılmasıyla oluşturulan 1500 kişilik amfisi, heykelleri, müze binası ve özgün mimarisi diğer atık malzemelerle yapılan çalışmalardan ayrılmaktadır. Ayrıca Seramik Park Projesi, yeni nesillere aktarılacak önemli bir kültürel miras kazandırılmış olmakta ve bünyesinde barındırdığı bu niteliklerle dünyada bir ilk olma özelliği taşımaktadır (Görsel 18-19).

Görsel 18,19. Seramik Park, Byegm.

"Seramik Park, kentin farklı aktörlerinin, belediyesinin ve üniversitesinin bir araya gelmesi halinde neler yapılabileceğinin en güzel örneğidir. Yerel yönetim, üniversite, kalkınma ajansı, sivil toplum kuruluşları ve genç sanatçıların birlikte hayata geçirdikleri bu proje diğer illere de örnek olabilecek niteliktedir" ⁴.

1.3.6 Mehmet Kavukçu Çalışmaları

Atık malzemeleri sanata çeviren diğer isimlerden biri de Erzurum, Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi öğretim üyesi Prof. Mehmet Kavukçu'dur. Kaza yapmış 6 otomobili demir bir düzeneğe üst üste yerleştirdikten sonra gece boyunca hortumla sulayarak buzdan heykele dönüştüren sanatçı, çalışmasında doğa ile barışık olma, ilişki kurma ya da sanat aracılığı ile zor doğa şartlarına karşı heyecan duymayı vurgulamıştır (Görsel 20).

⁴ (www.sanatsayfasi.com).

Görsel 20. Mehmet Kavukçu Arşivi

Kavukçu düzeneğın üstüne gece belli saatlerde su yüklemekle nesnelere buz kütlelerine çevirerek katman katman buzlar oluşmasını sağlamıştır. Amacı, araçları buz kütleleri içersine yerleştirip zaman zaman görünüp zaman zaman görünmemelerini sağlamaktır. Böylece bu çalışma, yaratım sürecinin eserin temel niteliklerinden birisi olduğu süreç sanatına da bir örnek oluşturmuş olmaktadır (Görsel 21).

Görsel 21. Mehmet Kavukçu Arşivi

Maruz kalınan iklim şartlarına gönderme yapma, sonsuzluk arayışı, ölüm-yaşam ilişkileri gibi düşünsel alt yapılardan hareket eden sanatçı, ilkbaharda da otomobilleri aynı şekilde düzeneğe yerleştirip folyo ile kaplayarak dış etkilere karşı korunur hale getirmeyi görsel olarak anlatmayı amaçlamıştır (Görsel 22,23).

Görsel 22. Mehmet Kavukçu Arşivi

Görsel 23. Mehmet Kavukçu Arşivi

Sanatçı, çalışmalarını galeri gibi kapalı mekânlarda sergilemek yerine kamusal alanda gerçekleştirmekle daha çok insana ulaşacağını düşünmektedir. Bu düşüncesini ise şu şekilde dile getirmiştir. “Yaşam alanının yanı başında duran biçimler, insanların sanatla ilişkisini ve sanata olan ilgisini artırıyor. Galeriye, sergi mekânlarına çok fazla gidemeyen insanlar, kendilerini sanat yapıtıyla baş başa buluyorlar”⁵.

“İnsan hayatı da araçlar gibidir doğar, büyür, yaşar ve ölür. Bu sanatsal yapı üzerinden değişen, dönüşen bir sürece vurgu yapıyoruz. İnsanlar olumsuz dış etkiler nedeniyle zaman zaman yapı, mekân, tarz değiştirebiliyor. Bu çalışmada aslında dış etkenlere karşı bir tepki var. İnsan hayatında huzursuzluk yapan her şeye karşı toplumsal bir bütünlük ve toplu bir tepkinin yansıması da diyebiliriz”⁶.

2. Sonuç ve Öneriler

Sürdürülebilir kalkınma, bugünkü kuşakların ihtiyaçlarını karşılarken gelecek kuşakların da kendi ihtiyaçlarını karşılamalarını sağlama anlayışına sahiptir. Bu araştırma, kamusal alanda gerçekleştirilen sanat ürünleri ile kaynakların doğru kullanımı, geri dönüşüm gibi kavramların önemini insanlara aşılması, kentsel kimlik yaratılması, yaratıcı bir kent ortamının desteklenmesi ve sosyal bilincin artırılması açısından önemli olduğunu kanıtlar niteliktedir.

Kamusal sanat, kentlerdeki bazı sorunlara çözüm getirci nitelikler taşımaktadır. Kente estetik değer oluştururken, oluşturduğu odak noktasıyla halkın dikkatini çekerek yarattığı sanatsal ortamla kentsel imaj ve kentsel kimlik yaratmaktadır. Halkın kolayca erişebileceği ortamlarda yapılan sanatsal uygulamalar kente ve kentsel mekâna yeni anlamlar katarken kent mekânlarının algısal ve işlevsel yönünü geliştirmektedir. Aynı zamanda özgürce ulaşılabilen kamusal sanat, galeri ve müzelerin kalıplaşmış düzeninden sıyrılarak sanatsal mesajını halka kolayca ulaştırabilmektedir.

Sanatçılar atıklardan dönüştürdükleri eserleriyle, doğayı koruma adı altında verdikleri sosyal mesajla atıkların nasıl değerlendirileceğini göstermeye çalışmışlardır. Atık malzemelerle yapılan sanat ürünlerinde atık maddelerin kullanılmasıyla seyircisiyle buluşan kamusal işler halka geri dönüşüm fikrini aşılarken sürdürülebilirlik anlayışına da hizmet etmektedir.

Çalışmalara ek olarak; sürdürülebilirliği sağlamada var olan tüketim alışkanlıklarının iyiye doğru değişimi ve halkın sürdürülebilir kent hayatına katkılarının oluşumu açısından bilinçlendirici programlar, projeler ve

⁵ (www.haberdar.com).

⁶ (Kavukçu, www.haberdar.com).

çalıştaylar gerçekleştirilmelidir. Bu projelerle kamusal alanlarda yapılan sanat çalışmalarının sadece bir süsleme ya da boşluk doldurma öğeleri olarak görülmeleri önlenmiş olacaktır. Kamusal sanatın yerel yönetimlerce desteklenmesi ve kamu kaynağının sanat alanlarına da aktarılması bu açıdan önemlidir.

Kaynakça

Akyol, Ç, V. (2011). Geri Kazanın, Ülke Kazansın, *Geri Dönüşüm Bilim, Kültür ve Sanat Dergisi*, 3, 26-27.

Çağlın, P. (2010). *Kamusal Sanat ve Kent İlişkisi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Gaudi, A. (2008). *Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi içinde* (2.Baskı, 573). Cilt: 2, İstanbul: YEM Yayın.

Goodland, R. (1995). The Concept of Environmental Sustainability, *Annual Review of Ecology and Systematics*, Vol.26, 1-24.

Gönen, E. ve Özmete, E. (2006). Aile ve Tüketici Bilimlerinin Sürdürülebilirlik Perspektifi, *1. Uluslararası Ev Ekonomisi Kongresi*, s.50-55.

Jackson, I. ve Bandyopadhyay, S. (2007). Nek Chand's Rock Garden and Le Corbusier in Chandigarh: reconsidering the primitive, *SAJAH*, 22(3), 116-137.

Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, İmge Yayınları, Ankara.

Sevim, S, S, Ağatekin, E. (2012). Kamusal Alanda Atık Seramiklerin Kullanımına Bir Örnek: Şandigar Kaya Bahçesi Hindistan, *Anadolu Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, 3, 3, 97.

Sürdürülebilir Bir Kentsel Yaşam Örneği; "Yavaş Şehirler" (2013, Şubat). *Anahtar Dergisi*. s.290-294.

Yazar, K. H. (2006). *Sürdürülebilir Kentsel Gelişme Çerçevesinde Orta Ölçekli Kentlere Dönük Kent Planlama Yöntem Önerisi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

İnternet Kaynakları

<http://www.boredpanda.com/recycled-owl-sculpture-street-art-owl-eyes-artur-bordalo/> adresinden 16 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

<http://www.casabatlo.es/en/news/technique-trencadis-casa-batllo/> adresinden 15 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

<http://www.haberdar.com/haber-yazdir-3909960.html> adresinden 13 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

<http://www.haberler.com/hurda-araclarla-buzlu-sanat-4275980-haberi/> adresinden 13 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

<http://sanatsayfasi.com/haberler/eskisehir-cagdas-seramik-acik-hava-muzesi-aciliyor> adresinden 12 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

<http://whc.unesco.org/en/list/320> adresinden 14 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1. <http://wanderingtrader.com/travel-photos/parc-guell-lizard-barcelona/> adresinden 12 Şubat 2015 tarihinde alınmıştır.

Görsel 2-3. <http://suitelife.com/2012/02/20/park-guell-guide-to-barcelona%E2%80%99s-most-famous-park/> adresinden 15 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

Görsel 4. http://www.commons.wikimedia.org/wiki/File:Dancing_girls_at_Rock_Garden,_Chandigarh.jpg adresinden 15 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

Görsel 5-6-7. <http://mosaicartsource.wordpress.com/2008/03/08/creative-genius-or-just-your-typical-mosaic-artist-with-a-touch-of-ocd-nek-chand-chandigarh-india/> adresinden 16 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

Görsel 8. <http://www.ufunk.net/en/artistes/artur-bordalo-3d-trash/> adresinden 17 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

Görsel 9-10-11-12-13. <http://jayhops.de/?p=866> adresinden 16 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

Görsel 14-15. <http://www.recyclearttakoma.com/sculptures.html> adresinden 17 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

Görsel 16. <http://www.byegm.gov.tr/turkce/haber/odunpazarina-seramik-park/55921>

Görsel 17. <http://sanatsayfasi.com/haberler/eskisehir-cagdas-seramik-acik-hava-muzesi-aciliyor> adresinden 17 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

Görsel 18-19. <http://www.byegm.gov.tr/turkce/haber/odunpazarina-seramik-park/55921> adresinden 17 Aralık 2014 tarihinde alınmıştır.

Görsel 20-21-22-23. Prof. Mehmet Kavukçu arşivi